

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Оксана НЕСТЕРЕНКО
Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни «Внутрішній аудит»

для студентів денної (заочної) форми навчання
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Розроблено:

к.е.н., доцент, кафедри статистики, обліку та аудиту
Тетяна СЛЮНІНА

2024 / 2025 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Робоча програма навчальної дисципліни
2. Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій)
3. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи
4. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни
- 4.1 Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти
- 4.2 Контрольні роботи, передбачені навчальним планом
5. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт)

1. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра статистики, обліку та аудиту

Робоча програма навчальної дисципліни

Внутрішній аудит

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) рівень

галузь знань _____ 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма _____ «Облік і оподаткування»

спеціалізація _____

вид дисципліни _____ обов'язкова

факультет _____ економічний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету (інституту, центру)

“ 27 ” серпня 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Тетяна СЛЮНІНА к.е.н, доцент закладу вищої освіти
кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку і аудиту

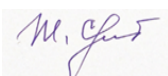
Протокол від “ 26 ” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

(підпис) Оксана НЕСТЕРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) «Облік та оподаткування»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) «Облік та оподаткування»

(підпис) Тетяна СЛЮНІНА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково- методичною комісією економічного
факультету _____
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ 27 ” серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії
(підпис) Дар'я ЗАГОРСЬКА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Внутрішній аудит**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **магістр**,
напряму Управління і адміністрування,
спеціальності “Облік і оподаткування”.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладення навчальної дисципліни є засвоєння студентами системи спеціальних знань в організації і проведенні внутрішніх аудиторських перевірок на стадії підготовки, планування, проведення процедур аудиту й одержання аудиторських доказів, формулювання висновків і складання аудиторських звітів внутрішніх аудиторів.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни є засвоєння студентами теоретичних знань та практичних навичок з внутрішнього аудиту, навчання їх методично правильно застосовувати прийоми аудиту на практиці, пристосовувати різноманітні методики аудиторських перевірок статей балансу та кваліфіковано складати аудиторській звіт в складі акта аудитування та аудиторського висновку.

Після завершення курсу студент має набути такі *загальні та фахові компетентності*:

Загальні:

ЗК01. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 10.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові:

СК06. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності.

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1	1
Семестр	
10-й	10-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні	
год.	год.
Самостійна робота	
86 год.	146 год.
в т.ч. індивідуальні завдання:	
1 год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

ПР01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ПР02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження.

ПР06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації.

ПР07. Розробляти внутрішньо фірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання.

ПР11. Розробляти та оцінювати ефективність системи контролю суб'єктів господарювання.

ПР13. Знати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутні послуги з дотриманням вимог професійної етики.

ПР15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.

ПР17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПР18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями.

Після вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- суть та значення внутрішнього аудиту в Україні;
- відмінність зовнішнього та внутрішнього аудиту;
- об'єкти внутрішнього аудиту;
- методичні прийоми внутрішнього аудиту;
- функції внутрішніх аудиторів;
- планування роботи внутрішніх аудиторів;
- стандарти професійної практики внутрішніх аудиторів;
- національні стандарти внутрішніх аудиторів;
- внутрішні стандарти підприємства;
- інформаційно-методичне забезпечення процесу внутрішнього аудиту;
- особливості складання робочих документів внутрішніх аудиторів;
- особливості перевірки різних ділянок роботи підприємства;
- особливості організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві;
- структура аудиторського звіту.

вміти:

- визначити об'єкт внутрішнього аудиту;
- планувати процес внутрішнього аудиту;
- складати плани та програми аудиту;
- вести робочі документи внутрішніх аудиторів;
- складати аудиторський звіт, в складі акта аудитування та аудиторського висновку.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Науково-теоретичні й організаційні основи внутрішнього аудиторського процесу.

Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

Внутрішній контроль на підприємстві, його види.

Об'єкти внутрішнього аудиту.

Функції внутрішнього аудитора.

Планування роботи внутрішнього аудиту.

Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту.

Національні стандарти внутрішнього аудиту.

Внутрішні стандарти підприємства.

Тема 3. Інформаційно-методично забезпечення процесу внутрішнього аудиту

Інформаційне забезпечення процесу внутрішнього аудиту.

Методологічні засади діяльності служби внутрішнього аудиту.

Особливості внутрішнього аудиту за окремими напрямками господарювання.

Аудит стратегії функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Розділ 2. Організація роботи відділу внутрішнього аудиту та узагальнення результатів роботи внутрішніх аудиторів.

Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.

Варіанти організації відділу внутрішнього на підприємствах України.

Дивізійна організаційна структура організації відділу внутрішнього аудиту.

Командний варіант організації відділу внутрішнього аудиту.

Тема 5.Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.

Узагальнення роботи внутрішнього аудитора.

Розроблення та реалізація системи заходів внутрішнього аудиту.

3.Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	П	лаб	Інд	сам		л	Дист.	Лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Науково-теоретичні й організаційні основи внутрішнього аудиторського процесу.												
Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність,об'єкти і суб'єкти	25	5	5			15	32	1				31
Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту	27	6	6			15	32	1				31
Тема 3. Інформаційно-методологічне забезпечення процесу внутрішнього аудиту	30	5	5			20	31,5	0,5				31
Разом за розділом 1	82	16	16			50	95,5	2,5				93
Розділ 2. Організація роботи відділу внутрішнього аудиту та узагальнення результатів роботи внутрішніх аудиторів												
Тема4.Організація служби внутрішнього аудиту ті її роботи на підприємстві	36	8	8			20	26	1				25
Тема 5. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту	31	8	8			15	27,5	0,5				27
Індивідуальне завдання	1					1	1					1
Разом за розділом 2	68	16	16			36	54,5	1,5				53
Усього годин	150	32	32			86	150	4				146

4. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1			
1	Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти. Питання: Внутрішній контроль на підприємстві, його види. Об'єкти внутрішнього аудиту. Функції внутрішнього аудитора. Планування роботи внутрішнього аудиту.	5	
2	Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства. Питання: Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту. Національні стандарти внутрішнього аудиту. Внутрішні стандарти підприємства. Розробка типових внутрішніх стандартів підприємства	6	
3	Тема 3. Інформаційно-методично забезпечення процесу внутрішнього аудиту Питання: Інформаційне забезпечення процесу внутрішнього аудиту. Методологічні засади діяльності служби внутрішн. аудиту. Особливості внутрішнього аудиту за окремими напрямками господарювання підприємства. Аудит стратегії функціонування підприємства в зовнішньому середовищі. Рішення тестових завдань.	5	
	Разом за розділом 1	16	
Розділ 2			
4	Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві. Питання: Варіанти організації відділу внутрішнього на підприємствах України. Дівізійна організаційна структура організації відділу внутрішнього аудиту. Командний варіант організації відділу внутрішнього аудиту. Рішення тестових завдань, розробка організаційних схем організації відділу внутрішнього аудиту.	8	
5	Тема 5. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту. Питання: Узагальнення роботи внутрішнього аудитора. Розроблення та реалізація системи заходів внутрішн. аудиту.	8	
	Разом за розділом 2	16	

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку до усіх видів контролю.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1	Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки презентацій та підсумкового семестрового контролю	15	31
2	Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства. Розгляд додаткового матеріалу стосовно міжнародних та національних стандартів внутрішнього аудиту, розгляд історії їх змін.	15	31
3	Тема 3. Інформаційно-методично забезпечення процесу внутрішнього аудиту. За допомогою рекомендованих інформаційних джерел та лекційного матеріалу, вивчити питання теми з метою підготовки презентацій та підсумкового семестрового контролю	20	31
4	Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури та вивчення особливостей застосування вибіркової перевірки та тестування	20	25
5	Тема 5. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту. За допомогою рекомендованих інформаційних джерел та лекційного матеріалу розрахувати аудиторський ризик по окремій аудиторській перевірці	15	27
9	Виконання Індивідуального завдання: контрольної роботи	1	1
	Разом	86	146

6. Індивідуальні завдання

Відповідно навчальному плану спеціальності «Облік та оподаткування» студенти денної форми навчання виконують індивідуальне завдання з дисципліни «Внутрішній аудит».

Мета виконання індивідуального завдання – закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу.

Індивідуальне завдання базується на вивченні літературних джерел за обраною темою та складання робочих документів аудитора.

При виконанні завдання необхідно також продемонструвати вміння обробляти інформацію за допомогою пакету прикладних програм Microsoft Excel та використання Інтернет.

Варіант індивідуального завдання студент обирає згідно запропонованого формату.

7. Методи навчання

Піч час викладання навчальної дисципліни «Внутрішній аудит» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі раздаткового матеріалу, який складається з реальних робочих документів аудиторів;

- розв'язування тестових задач та тестів;
- складання графічних схем;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота. Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика й техніка викладання, але й висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни “ Внутрішній аудит” для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, й увага студентів має бути сконцентована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися, й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал, таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися в групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють

уміння формулювати думки й висловлювати їх, учать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Основними завданнями контролю знань з дисципліни «Внутрішній аудит» є оцінювання засвоєння ними теоретичних та практичних знань і навичок, набутих під час навчання. При цьому, контрольні заходи мають:

- 1) стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом;
- 2) забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань на прикладі роботи конкретних підприємств.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань за змістовими модулями (тестування);
- оцінювання виконання та захист індивідуального розрахункового завдання;
- складання заліку.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- відвідування занять;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- складання проміжного контролю із змістовних модулів.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
оволодіння методами аудиторської перевірки даних із використанням комп'ютерних технологій;
логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

9. Схема нарахування балів

Узагальнена схема нарахування балів (денна форма навчання) для підсумкового
екзаменаційного контролю

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5				
5	5	10	5	15	20	60	40	100

T1- Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

T2-Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

T 3- Інформаційно-методично забезпечення процесу внутрішнього аудиту

T4-Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.

T5-Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.

Узагальнена схема нарахування балів (заочна форма навчання) для підсумкового
екзаменаційного контролю

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5				
5	5	10	5	15	20	60	40	100

T1- Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

T2-Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

T 3- Інформаційно-методично забезпечення процесу внутрішнього аудиту

T4-Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.

T5-Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Поточний контроль знань студентів

Система поточного контролю студентів передбачає оцінювання їх за двома основними напрямками:

- а) перевірка теоретичних знань;
- б) перевірка виконання індивідуальних практичних та тестових завдань.

Оцінювання рівня засвоєння теоретичних знань може проводитись в одній з альтернативних форм:

- за результатами звітів про вивчення відповідних тем дисципліни або написання рефератів згідно з тематичним планом;
- за підсумками тестування;
- під час проведення усної співбесіди зі студентом, в процесі якої студент дає відповіді на питання з різних тем дисципліни.

Для студентів заочної форми навчання перевірка теоретичних знань може відбуватися за модульними завданнями, що виконуються в аудиторії під контролем викладача або з використанням тестування.

Оцінювання рівня набутих практичних навичок здійснюється за результатами виконання та захисту практичних завдань та курсових робіт, що виконуються студентами на базі матеріалів виробництва (за місцем роботи, або за місцем проходження практики).

Контроль по розділам (Розділ 1 і 2) полягає в написанні контрольної роботи, яка складається з двох теоретичних питань, тестів та обґрунтованого рішення двох завдань. За правильно обґрунтовану відповідь на теоретичне питання студент отримує по 5 балів, на практичне завдання – по 7,5 балів, за правильну відповідь на кожен тест по 1 балу (5 тестів). В підсумку 30 балів за 1 модуль.

Проміжний тестовий контроль проводиться два рази на семестр (в рамках вивчення змістового модуля). Загальна тривалість контролю зі змістовних модулів – по 1,5 години. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються наступні критерії оцінювання.

Шкала перерахунку оцінок результатів поточного контролю за розділами

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	Кількість набраних балів
1	2	4
ВІДМІННО	<i>Відмінно</i> – відмінне виконання лише з незначними помилками	28 – 30
ДОБРЕ	<i>Дуже добре</i> – вище середнього рівня з кількома помилками	25 – 27
	<i>Добре</i> – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок	21 – 24
ЗАДОВІЛЬНО	<i>Задовільно</i> – непогано, але зі значною кількістю недоліків	16 – 20
	<i>Достатньо</i> – виконання задовольняє мінімальні критерії	10 – 15
НЕЗАДОВІЛЬНО	<i>Незадовільно*</i> – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	6 – 9
	<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	0 – 5

Умовами допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку) є систематичне відвідування занять, написані і зараховані контрольні роботи та написання індивідуального завдання, участь в усних опитуваннях.

Тести, питання та завдання, для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними темами.

Підсумковий контроль за курсом – у формі письмового екзамену.

Підсумковий контроль знань студентів

До складання екзамену допускають студентів, що мають 20 балів зі складених тестів

з основних навчальних елементів змістовних розділів, написання та захисту індивідуального науково-дослідного завдання та інших завдань передбачених програмою дисципліни. Іспит проводиться у письмовій формі.

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет економічний

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізація _____

Семестр 10

Форма навчання денна, заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): магістр

Навчальна дисципліна: «Внутрішній аудит»

ЕКЗЕМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1*

1. Інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту.
2. Особливості аудиторського висновку при внутрішньому аудиті.
3. Практична частина:

3.1. В акціонерному товаристві відкритого типу, яке має складну організаційну структуру (п'ять дочірніх підприємств, закордонне представництво), застосовується комбінована організаційна структура служби внутрішнього аудиту, а саме - окремим службам управління передана частина прав і функціональних обов'язків внутрішніх аудиторів.

Проаналізуйте ситуацію і визначте доцільність застосування даного типу організаційної структури із забезпечення внутрішнього контролю для даного підприємства. Сформулюйте суть невідповідностей.

3.2. На виробничому підприємстві внутрішніми аудиторами необхідно здійснити узгоджені процедури (аудит на відповідність) щодо контролю формування собівартості готової продукції і послуг.

Які аудиторські процедури і методичні прийоми необхідно включити в план аудиторської перевірки?

Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту
протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Оксана НЕСТЕРЕНКО
підпис

Екзаменатор _____ Тетяна СЛЮНІНА
підпис

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 – 20 (Рішення практичної задачі – по 10 балів.)

Критерії оцінок на іспиті:

Оцінювання знань студента проводиться за 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для отримання оцінки “відмінно” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;
- навести вірне рішення задач та тестів.

2. Для одержання оцінки “добре” студент повинен:
  - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
  - викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв’язано;
  - навести вірне рішення задач;
  - можливі помилки при відповіді на тести.
3. Для отримання оцінки “задовільно” студент повинен:
  - викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
  - можливі помилки при розв’язанні задач та тестів.
4. Оцінку “незадовільно” отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни “Аудит 2” визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів за розділами оцінка знання матеріалу проводиться за 4-бальною системою та перераховується в систему оцінювання за шкалою ECTS згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України " Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність " від 21.12.2017 р.
2. Кодекс професійної етики професійних бухгалтерів міжнародної федерації бухгалтерів.,
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2016 року: Пер. с англ. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2016. – 1152 с.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2015 року : збірник : пер. з англ. : у 3 ч. / International Auditing and Assurance Standards Board, Міжнар. федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України ; редкол.: О. В. Гачківський (голова) та ін. ; пер.: О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов. Київ : Фенікс, 2016.
5. Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements. – International Federation of Accountants (IFAC), 2008. – 972 p.

6. Dorosh N.I., The methods of evaluation of companies financial condition an solvency for the audit purposes/ N.I. Dorosh //Research papers of Wroclav university of economics – Publihing House of Wroclav university of economics. – Poland. Wroclav,2010. – 25 – 31.
7. N. Dorosh, A. Shapoval. Internal audit function on assessment of enterprise risk management // Збірник наукових праць. Торгівля, комерція, підприємництво. – Випуск 16 — Львів: Львівська комерційна академія. – 2014 р. – С. 164 – 167.
8. Gray, I., & Manson, S. (2008). The audit process: ISA edition. Principles, practice and cases. London: Cengage Learning.
9. Marx, B., Van der Watt, A., Bourne, P., & Hamel, A. (2012). Dynamic auditing. Pietermaritzburg: Interpak Books.
10. South African Institute of Chartered Accountants. (2013b). SAICA handbook: Volume 2 –Auditing. Pietermaritzburg: Interpak Books.

Допоміжна література

1. Аудит / В.В. Рядська, Я.В. Петраков.К: Центр навчальної літератури. 2019 – 416 с.
2. Аудит : навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / О. А. Сарапіна, Т. А. Пінчук Т. В. Шрам ; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С., 2016. 507 с.
3. Аудит : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Пушкаря Михайла Семеновича ; Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 275 с.
4. Аудит: методика і організація : навч. посіб. / Н. І. Гордієнко та ін.; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 318 с.
5. Аудит: навчальний посібник для вузів / Л.І. Янчева, З.О. Макеєва, А.О. Баранова, І.В. Янчева та А.І. Кашперська. К.: Знання, 2009. 335 с.
6. Аудит. Вступ до фаху: навчальний посібник для вузів / В.С. Лень, В.А. Нехай. К.: Центр учбової літератури, 2009. 255 с.
7. Аудит: навчальний посібник / О.Р. Суха. Львів: Новий Світ. 2009. 280 с.
8. Аудит: навчальний посібник для вузів / В.П. Пантелєєв. К.: Професіонал, 2008. 397 с.
9. Внутрішній аудит : підручник / Пушкар М. С., Семанюк В. З. ; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 211 с.
10. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року: Пер. с англ. К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2006. 1152 с.
11. Облік і аудит : навч. посіб. / Н. П. Банера ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Скаско ; Львів. ін-т економіки і туризму. Львів : Растр-7, 2017. 502 с.
12. Основи аудиту: навчальний посібник / С.Д. Джерелейко. – Хмельницький: ПВНЗ «УЕП», 2007. – 142 с.
13. Основи аудиту (в схемах, графіках, таблицях) / М.С. Стасишен, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2007. – 91 с.
14. Організація і методика аудиту: підручник для вузів / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2009. – 543 с.
15. Організація і методика аудиту: навчальний посібник / Т.Г. Безуглова, Н.С. Усик. – К.: Університет «Україна», 2007. – 371 с.
16. Пшенична А.Ж. Аудит. Навчальний посібник. – К.:Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
17. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту: Навч. посіб. – Тернопіль: «Прес», 2005. – 192с.
18. Формування концепції теоретичного забезпечення послуг професійної аудиторської діяльності в Україні : монографія / Антонюк О. Р. ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. Рівне : Дятлик М., 2017. 299 с.

19. Шквір В. Д. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: підруч. /В. Д. Шквір, А. Г. Завгородній, О. С. Височан. Львів: Вид-во Льв.політехніки, 2012. 400 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. – Офіц. веб-сайт. – URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
2. Нормативно-правові акти // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. – URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.
3. Статистична інформація / Офіційний сайт державної служби статистики України. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.
5. www.sau-apu.org.ua (сайт Аудиторської палати України та Спілки аудиторів України)
6. Borthick, A. F., & Curtis, M. B. (2004). Audit simulation for due diligence on fast-fashion inventory through data querying. Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.126.4817&rep=rep1&type=pdf>
7. Deloitte. (2012). The audit process. Retrieved from http://www.deloitte.com/view/en_LU/lu/industries/psf/psf-service-offering-along-development/external-audit/index.htm

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної та заочної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Внутрішній аудит», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1010>

2. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

ТЕМА 1. ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: ЙОГО СУТНІСТЬ, ОБ'ЄКТИ І СУБ'ЄКТИ

У темі розглядаються такі питання:

1. Внутрішній контроль на підприємстві, його види.
2. Об'єкти внутрішнього аудиту.
3. Функції внутрішнього аудитора.
4. Планування роботи внутрішнього аудитора.

Ключові слова та поняття: внутрішній контроль, середовище контролю, внутрішній аудит, операційний аудит, внутрішній аудитор, служба внутрішнього аудиту.

Після вивчення теми ви повинні вміти:

- визначати функції внутрішнього контролю як складової системи управління підприємством;
- розрізняти переваги і відмінності внутрішнього і зовнішнього контролю;
- ефективно застосовувати сфери внутрішнього аудиту;
- визначати роль і функції внутрішнього аудиту;
- визначати процедури аудиту, за якими оцінюється діяльність системи внутрішнього контролю;
- опрацьовувати Положення про службу внутрішнього аудиту, враховуючи цілі, повноваження та функціональні обов'язки служби внутрішнього аудиту, механізм організації її роботи;
- визначати відповідальність керівника служби внутрішнього аудиту;
- складати плани (графіки), що відображають виконання функціональних обов'язків працівників служби внутрішнього аудиту.

1. Внутрішній контроль на підприємстві, його види

Вимоги сучасних ринкових економічних відносин формують нові, зовсім інші підходи до питання управління підприємством і власності. Це розуміння необхідності нових підходів до майна підприємства втілюється у пошук нових форм контролю, які відіграють важливу роль в управлінні господарською діяльністю.

Функції контролю притаманна управлінню з моменту створення підприємства, формулювання його завдань, планів на майбутнє. Без контролю не може існувати ніякої вид управління, як управління не може істотувати без:

- об'єктивної інформації щодо фактичного стану справ на підприємстві;
- перевірки відхилень від встановлених вимог до прийнятим управлінським рішенням;
- виявлення та попередження тих факторів і умов, які негативно впливають на виконання цих рішень і в першу чергу, на досягнення поставленої мети.

Такий контроль має назву внутрішньогосподарського контролю.

Дослідженню питань організації і функцій внутрішньогосподарського контролю і внутрішнього аудиту приділяють значну увагу як зарубіжні так і вітчизняні вчені і практики (Ст. Алборов, М. Білуха, В. Дмитренко, В. Рудницький, Л. Сухарева).

МСА 315 "Розуміння суб'єкта господарювання та його середовища та оцінка ризиків суттєвих помилок" розглядає внутрішній контроль як процес, який визначається і на який впливають особи, наділені повноваженнями управління і несуть відповідальність, щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання, достовірності фінансової-звітності, ефективності діяльності та дотримання чинних законів і нормативних актів.

Внутрішній контроль - це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне

досягнення поставленої мети. В залежності від завдань внутрішній контроль класифікується за видами.

Види внутрішнього контролю

1. попереджувальний – заходи, які попереджають небажані події;
2. пошуковий – з'ясовує небажані події, які вже про-вийшли;
3. директивний - розробка стратегії, політики, процедур, бюджетів, тощо;
4. компенсуючий – заходи контролю, які компенсують часткове відсутність контролю.

Система внутрішнього контролю - це політика і процедури внутрішнього контролю, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання з метою забезпечення (наскільки це можливо) правильного й ефективного ведення господарської діяльності (в тому числі дотримання політики управлінського персоналу), збереження активів, попередження мошенництва і помилки, а так само виявлення їх, забезпечення точності і пів-ноти облікових записів, а так само своєчасності підготовки достовірності фінансової інформації.

Система внутрішнього контролю охоплює й інші питання, безпосередньо пов'язані з функціями облікової системи.

Внутрішній контроль, згідно з визначеннями МСА 315, містить такі складові:

- середовище контролю;
- процес оцінювання ризиків суб'єкта господарювання;
- інформаційні системи, в тому числі пов'язані з ними відповідні бізнес-процеси, які стосуються фінансової звітності, та обміну інформацією;
- процедури контролю;
- моніторинг заходів контролю.

Невід'ємною частиною внутрішнього контролю діяльності підприємства є внутрішній аудит, який повинен виконувати не тільки контрольні функції, а, в першу чергу, вирішувати завдання, які входять у сферу аудиту ефективності системи внутрішнього контролю підприємства, повинен охоплювати аналіз і оцінку адекватності, а також якості виконання покладених на цю систему функцій. Тобто внутрішній аудит дає оцінку контрольних процедур та механізму внутрішнього контролю. Внутрішній аудит здійснюється на стадії виконання комерційно-го, технологічного або фінансового угоди в процесі її здійснення-ня і після завершення. Він дає експертну науково обґрунтовану оцінку господарським операціям і процесам.

Запам'ятайте

Внутрішній контроль - це необхідна умова існування любо-го підприємства. Доцільно в усіх галузях економіки, на кожному підприємстві запровадити систему внутрішнього контролю і при вмілому використанні його функцій органами управління він може бути одним з найбільш ефективних інструментів менеджменту.

2. Об'єкти внутрішнього аудиту

Внутрішній аудит є одним із видів господарського контролю суб'єктів підприємницької діяльності. Забезпеченню ефективності діяльності багато в чому сприяють впровадження і правильна організація системи внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит аналізує ситуацію ризику і застерігає від банкрутства, використовує ноу-хау для збільшення прибутків-й ефективності нової технології, вживає заходів, що спосіб сприяють фінансовій діяльності підприємства.

Внутрішні аудитори звітують перед вищим керівництвом підприємства. За внутрішній аудит відповідає один з відділів підприємства, тобто контрольний орган всередині фірми. Керівник такого контрольного органу (або внутрішній аудитор) підпорядкований керівництву підприємства. Внутрішній контрольний орган здійснює аудиторські перевірки на самому підприємстві або в його підрозділах.

Мета внутрішнього аудиту - удосконалення організації й управління виробництвом, виявлення і мобілізація резервів його зростання, експерт-ва оцінка дотримання економічної політики підприємства, включаючи облік-ву, оцінку функціонування внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється всіма його структурними підрозділами.

Перевагою внутрішнього аудиту, на відміну від зовнішнього, є те, що він системний, — складається з попереднього, поточного і наступного, є неперервним, суцільним, що має дуже важливе значення для успішного функціонування підприємства.

Внутрішні аудитори можуть проводити звичайні перевірки на відповідність (визначити, чи дотримано в господарській діяльності ті специфічні історичні процедури або правила, які прописані персоналу вищим керівництвом (адміністрацією), або займатися операційним аудитом (перевірка будь-якої частини процедур і методів функціонування господарської системи з метою оцінювання продуктивності й ефективності)

Можливості внутрішнього аудиту:

- Виявити помилки і відхилення, проблеми і порушення;
- Надати цінну і найбільш повну інформацію щодо діяльності підприємства на всіх етапах;
- Приймати найдоцільніші рішення з питань ефективного розвитку та функціонування підприємства;
- Оцінювати правильність прийнятих рішень, своєчасність їх втілення в життя, а так само їх рівень ефективності;
- Відповідно скоригувати діяльність підприємства ще до того, як проблеми переростуть в кризу;
- Встановити, які процеси, напрямки діяльності підприємства сприяють досягненню поставленої мети і поліпшенню результатів діяльності підприємства.

Об'єкти внутрішнього аудиту визначаються за принципом значущості в процесі управління підприємством і відповідають таким групам:

- організаційні об'єкти;
- об'єкти тактичного значення;
- об'єкти стратегічного значення.

Структура і зміст об'єктів внутрішнього аудиту подано на рис.1.

Основні об'єкти внутрішнього аудиту:

- ☐ стан і ведення бухгалтерського фінансового обліку;
- ☐ фінансова звітність, її вірогідність;
- ☐ стан необоротних активів, запасів;
- ☐ забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- ☐ платоспроможність і фінансова стійкість;
- ☐ система управління підприємством;
- ☐ робота економічних і технічних служб підприємства;
- ☐ правильність визначення доходу, що підлягає оподаткуванню, своєчасність і повнота сплати податків;
- ☐ планування, нормування і стимулювання;
- ☐ внутрішньогосподарський контроль;
- ☐ виробничо-господарська діяльність тощо.

Внутрішній аудитор результати своєї роботи відображає у звіті, який дає йому можливість звернути увагу керівництва на відповідну проблему. Щоб досягти намічених цілей, звіт не варто растягивати і перевантажувати зайвими подробицями. Він повинен бути чітким, точним, зрозумілим і своєчасним. Стандартної форми для звітів внутрішніх аудиторів немає і, ймовірно, ніколи не буде через багатогранність об'єктів перевірки, відмінності у здібностях аудиторів та інтересах керівників.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

Внутрішній аудит є системним і документальним, безперервним, універсальним (суцільним) заходом. Системний підхід по відношенню до організації процесу внутрішнього аудиту пропонує визначення:

- правового, регламентного, інформаційного і технічного забезпечення;
- мети, завдань, об'єктів і суб'єктів;
- основних принципів організації, методології та професійної етики;
- основних етапів процесу аудиту;
- системи методики проведення аудиту та принципів їх побудови;
- структури і змісту контрольної інформації і основних напрямів її використання.

3. Функції внутрішнього аудитора

Внутрішній аудит є складовою внутрішнього контролю і здійснюється за рішенням органів управління підприємства для контролю й аналізу господарської діяльності. Внутрішній аудит здійснюється або на основі рішення органів управління, або у відповідності з порядком, встановленим законодавством.

Головна мета внутрішнього аудитора - визначити, чи має фінансова звітність підприємства суттєві неточності (перекручення).

Термін "Внутрішній аудитор" означає діяльність внутрішньої аудиторської служби (або служби внутрішніх ревизорів підприємства).

Структура внутрішнього аудиту підприємства включає три елементи:

- умови проведення аудиту;
- систему бухгалтерського обліку;
- процедури аудиту.

Кожний елемент розуміють як наявність правил, процедур, методики і документації, розроблених для захисту своїх коштів, отримання надійної інформації про фінанси, підвищення ефективності роботи і дотримання відповідних вимог.

Основні функції служби внутрішнього аудиту, як правило, складаються з процедур дослідження окремих операцій підприємства, оцінювання і контролю відповідності цих операцій, відображених у бухгалтерському обліку, а також контролю за функціями внутрішньої системи контролю підприємства.

Можливість і мета діяльності служби внутрішнього аудиту мають широкий спектр та напрямки і залежать від розміру та структури підприємства, а також потреб керівництва.

До завдань служби внутрішнього аудиту, зокрема, відносяться:

- надання рекомендацій щодо удосконалення систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю;
- проведення експертизи фінансової і оперативної інформації;
- коштів, які використовуються для ідентифікації, класифікації та інформування;
- підготовка огляду ефективності діяльності підприємства, у тому числі нефінансових засобів керівництва;
- здійснення контролю за дотриманням українського законодавства і виконанням всіма і підприємства його внутрішньої політики щодо здійснення діяльності.

Основні контрольні функції внутрішнього аудиту (рис. 3.4):

- контроль за правильністю оформлення, приймання і відпуску матеріальних цінностей, оприбуткування, видачі грошових коштів, створення і витрачання власного капіталу;
- контроль за дотриманням правил штатно-фінансової дисципліни, правильним розподілом прибутку.

Перелік контрольних функцій внутрішнього аудиту слід оформити відповідним наказом керівника підприємства або іншим внутрішнім регламентом.

В ньому необхідно передбачити своєчасне й кваліфіковане проведення перевірок з метою прогнозування господарських ситуацій, які призводять до порушення нормативних

актів, що дасть можливість своєчасно вжити заходи для попередження (профілактики) правопорушень.

За допомогою поточного контролю слід здійснити вибірккові про-верки правильності господарських операцій разом із спільними перевірками каси, банківських операцій, розрахунків з підзвітними особами, списання матеріалів на витрати, забезпечення фінансових результатів, реагування на виявлені порушення.

Внутрішній аудит проводять особи, які мають відповідний рівень професійної освіти, досвіду і компетенції, а робота помічників належним чином контролюється, аналізується і документально оформляється.

Критерії оцінювання діяльності служби внутрішнього аудиту:

- організаційний статус (підпорядкованість виключно вищому рівню керівництва підприємства);
- функції (ступінь виконання керівництвом підприємства рекомендацій фахівців внутрішнього аудиту);
- компетентність (ступінь обґрунтованості політики прийняття на роботу працівників служби внутрішнього аудиту, подальшого безперервного професійного);
- професіоналізм (ступінь дотримання порядку планування, документування результатів роботи; регламентів діяльності: Положення про службу внутрішнього аудиту, посадових інструкцій).

Довіра до діяльності служби внутрішнього аудиту забезпечується наступними параметрами:

- професіоналізмом внутрішніх аудиторів;
- достатність і переконливість доказів, отриманих внутрішніми аудиторами;
- адекватністю висновків внутрішніх аудиторів, реальністю їх звітів у відображенні фактично виконаних робіт;
- повнотою розкриття інформації за незвичайними операціями і правильністю підходу до прийняття рішень за ними.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

Ефективна діяльність служби внутрішнього аудиту дає змогу зовнішньому аудиту змінювати характер і термін виконання, а так само скорочувати обсяги аудиторських процедур.

4. Планування роботи внутрішнього аудитора

Планування роботи внутрішнього аудитора передбачає планування аудиту, перевірку та оцінку інформації, надання рекомендацій та контроль після перевірки (рис. 3.5).

Кожна аудиторська перевірка підлягає документуванню і повинна:

- визначити мету, і обсяги аудиту;
- отримати повну інформацію про , що підлягає аудиторській перевірці.

Перевірка повноти інформації передбачає:

- визначення завдань, цілей та планів , що перевіряється;
- отримання інформації про організаційну структуру та її зраду, нді, посадових інструкціях, положенні про х;
- наявність робочої документації попередньої аудиторської перевірки;
- матеріалів попередньої аудиторської перевірки, включаючи матеріали зовнішнього аудиту.

Планування аудиторської перевірки передбачає визначення коштів на її проведення.

При цьому враховується:

- кількість працівників служби внутрішнього аудиту, ступінь їх досвіду та відповідно до характеру і складності завдання;
- знання і стан дисципліни працівників служби внутрішнього аудиту, а також тимчасові обмеження і наявність у розпорядженні підприємства власних коштів;

- необхідність підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів;
- можливість використання досвіду зовнішніх аудиторів.

У процесі планування проводяться ділові зустрічі з керівника-ми структурних підрозділів підприємства, які відповідають за здійснення господарських операцій.

Досягнуті під час зустрічей результати аналізуються, доводяться до відома осіб, які мають відношення до проведення аудиту, і фіксують-ся в робочій документації аудиторської перевірки.

План проведення аудиторської перевірки затверджується керівником служби внутрішнього аудиту до початку її проведення.

У разі внесення змін у план проведення аудиторської перевірки їх стверджують заздалегідь.

Складові програми аудиторської перевірки:

- ☐ Цілі аудиторської перевірки та строк її проведення;
- ☐ Процедури, які використовуються внутрішніми аудиторами для збирання, аналізу та документування інформації під час аудиторської про-верки;
- ☐ Характер та масштаб тестування, які необхідні для до-сягнення цілей аудиту на кожному його етапі;
- ☐ Конкретні ризики, процеси та угоди, що підлягають аудиту;
- ☐ Календарний графік виконання робіт

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

Планування аудиторської перевірки передбачає ознайомлення з господарськими операціями, ризиками і системами внутрішнього контролю, з метою виявлення об'єктів, які потребують особливої уваги, отримання висновків та пропозицій від внутрішнього аудитора.

Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

У внутрішньому аудиті розрізняють стандарти трьох рівнів: міжнарод-рідні, національні, внутрішні стандарти підприємств (табл. 1).

Таблица 1

Рівні регламентації внутрішнього аудиту

Уровень регламентации	Субъект	Инструмент	Назначение, сфера действия
Международный	Институт внутренних аудиторов	Стандарты профессиональной практики внутреннего аудита	Унифицируют подход к аудиту, имеют рекомендательный характер, пригодны к применению всеми субъектами деятельности
Национальный	Государство, профессиональные национальные организации (например, Институт внутренних аудиторов в Украине)	Национальные стандарты внутреннего аудита	Учитывают специфику национального законодательства, состояние развития экономики, могут разрабатываться для отдельных категорий субъектов хозяйствования
Уровень организации	Руководство организации	Внутренние правила организации и деятельности служб внутреннего аудита	Установление единых правил проведения внутреннего аудита на конкретном предприятии

Стандарти професійної практики внутрішнього аудиту розроблені Інститутом внутрішніх аудиторів та впроваджені в дію в 1978 р. З 01.01.2002 р. була затверджена нова редакція зазначених стандартів із змінами і доповненнями. І це не остання версія.

Події останніх років, серед яких банкрутство багатьох підприємств-гігантів, підвищення ризикованості діяльності компаній, висувають нові завдання перед внутрішніми аудиторами, а отже, вимагають нових регламентів їх діяльності. Тому члени Комітету зі стандартів внутрішнього аудиту Інституту внутрішніх аудиторів запропонували внести зміни в стандарти. Ці зміни були оприлюднені 15.01.2003 р. і відносяться до таких аспектів: інформаційних технологій; участі зовнішніх сторін; послуг консультування щодо надання гарантій керівництву.

Стандарти професійної практики внутрішнього аудиту придатні до застосування всіма суб'єктами господарювання, які мають рекомендаційний характер,

змінюються і доповнюються у зв'язку із змінами в економічному середовищі діяльності підприємств, тобто під впливом чинників макроекономічного характеру.

Стандарти професійної практики внутрішнього аудиту розподілені на групи:

1. Стандарти якісних характеристик.
2. Стандарти діяльності.
3. Стандарти практичного застосування.

У Стандартах якісних характеристик розглядаються характеристики організацій та осіб, які займаються внутрішнім аудитом.

Стандарти діяльності описують сутність внутрішнього аудиту і дають якісні критерії оцінки діяльності внутрішнього аудиту. Стандарти якісних характеристик і Стандарти діяльності відносяться до послуг внутрішнього аудиту в цілому.

Стандарти практичного застосування описують застосування Стандартів якісних характеристик і Стандартів діяльності при виконанні конкретних видів аудиторських завдань (наприклад, аудиту на відповідність, розслідування шахрайства, самооцінки системи контролю).

Стандарти якісних характеристик і Стандарти діяльності є в єдиному варіанті.

Стандарти практичного застосування можуть існувати в декількох варіантах - окремий варіант для кожного виду діяльності внутрішніх аудиторів.

Національні стандарти внутрішнього аудиту кожна країна розробляє, враховуючи особливості економічного розвитку. В Україні на сьогоднішній день розроблено стандарти внутрішнього аудиту лише для комерційних банків. Вони знайшли відображення у Методичних вказівках з при-трансформаційних змін стандартів внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджені постановою Правління НБУ від 20.03.98 р. № 114. В Україні розроблені шість стандартів внутрішнього аудиту:

1. Керівництво службою внутрішнього аудиту.
2. Незалежність.
3. Професійна компетентність.
4. Обсяг роботи.
5. Планування і виконання аудиторської перевірки.
6. Складання аудиторського висновку.

В цілому зміст зазначених стандартів відповідає змісту стандартів професійної практики внутрішнього аудиту, проте вони вимагають доповнення та внесення змін відповідно до умов діяльності підприємств.

Крім зазначених стандартів, в Україні постановою Правління НБУ від 12.02.2003 р. № 50 був затверджений Кодекс професійної етики внутрішніх аудиторів, лише для банківських установ. Кодекс встановлює правила поведінки і принципи етики, яких повинен дотримуватися внутрішній аудитор банківської установи. Такою є національна система регулювання діяльності внутрішнього аудиту.

Внутрішні стандарти підприємства - це найнижчий рівень в системі регламентації аудиту. Їх розробляють в аудиті:

1) зовнішньому - аудиторські фірми, які надають послуги клієнтам;
2) внутрішньому - керівництво підприємств, де організовується (з-здається) відділ внутрішнього аудиту.

Головне призначення внутрішніх стандартів полягає в установленні єдиних правил проведення внутрішнього аудиту на конкретному підприємстві.

Розробка внутрішніх стандартів аудиту не є обов'язковою, тим не менш, вони забезпечують певний рівень гарантії ефективно-сті його функціонування на підприємстві.

Система внутрішніх стандартів окремого підприємства може бути розроблена аналогічно системі міжнародних стандартів внутрішнього аудиту, яка складається з професійних стандартів внутрішнього аудиту і Кодексу етики. Дана система стандартів розроблена відповідно до концепції сутності функції "внутрішній аудит", зміст якої з-стоїть у наданні незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій по удосконаленню господарської діяльності підприємств на основі оцінки і підвищення ефективності управління ризиками, контролю, системи корпоративного управління.

Стандарти внутрішнього аудиту можуть бути розроблені за схемою, представленої на рис. 1.

Розглянемо детальніше структуру стандартів, що регламентують діяльність внутрішніх аудиторів на конкретному підприємстві.

I. Стандарти якісних характеристик внутрішніх аудиторів визначають етичні принципи, які є основною умовою до досягнення мети внутрішнього аудиту. Це вимоги до внутрішніх аудиторів при виконанні ними їх професійних обов'язків, які закладені в Кодексі професійної етики, в тому числі незалежність і професійної функціоналізм.

I. 1. Незалежність внутрішніх аудиторів визначається організаційно-ним статутом відділу внутрішнього аудиту, об'єктивністю внутрішніх аудиторів, у тому числі доступом до вищого керівництва. Внутрішні аудитори незалежні, коли вони можуть виконувати свою роботу вільно й об'єктивно.

Виділяють два основних елемента незалежності:

- службове становище внутрішнього аудитора, статус внутрішнього аудиту як функції управління, її місце в межах організаційної структури;
- об'єктивність внутрішнього аудитора. Кожен внутрішній аудитор повинен бути незалежним у своїх судженнях як від колег, так і від інших працівників організації, в тому числі і від управлінського персоналу. При складанні звітів внутрішній аудитор повинен чітко відокремлювати факти від домислів, відмовлятися від проведення перевірок за наявності на керівних посадах організації осіб, які є його родичами.

I. 2. Принцип професіоналізму передбачає, що внутрішній аудитор повинен мати певний рівень підготовки, досвіду і кваліфікації, і підтримувати та підвищувати його, вміти розпізнавати і оцінювати відхилення, виконувати свої обов'язки у відповідності з Кодексом етики.

II. Стандарти діяльності повинні регламентувати процес здійснення та управління внутрішнім аудитом.

II. 1. Процедури внутрішнього аудиту включають розділи, що регулюють спрямування та стадії внутрішнього аудиту.

Безпосередньо процес внутрішнього аудиту передбачає: планування, процедури збору, систематизації, документування, аналізу та оцінки інформації, формування звіту про результати аудиту, доведення результатів та аналіз подальших дій керівництва, інших зацікавлених осіб. З метою визначення конкретних процедур, засобів, виконавців цих операцій, тобто надання чіткості, визначеності необхідно розробити окремі стандарти. (Планування внутрішнього аудиту, Аудиторські докази, Звітність внутрішнього аудиту, Доведення результатів до інвесторів).

II.2. Управління внутрішнім аудитом. В цьому розділі стандартів доцільно встановити: вимоги до управління відділом (керівництво відділом), аспекти регламентації та процедури контролю якості роботи від-справи внутрішніх аудиторів.

III. Стандарти практичного застосування повинні розроблятися для кожного виду робіт (послуг), які здійснює на кожному окремому підприємстві служба внутрішнього аудиту. Наприклад, внутрішній аудит системи менеджменту якості продукції, внутрішній аудит фінансової стратегії підприємства, аудит відповідності чинному законодавству та внутрішнім положенням підприємства, аудит ризиків (ризик-менеджменту) та ін. У цьому розділі стандартів необхідно конкретизувати об'єкти, періодичність, порядок підбору персоналу, вимоги до внутрішніх аудиторів, методики (методи, прийоми, аудиторські процедури) проведення аудиту в розрізі кожного із зазначених напрямків діяльності служби внутрішнього аудиту на підприємстві.

Стандарти практичного застосування повинні описувати сутність, давати якісні критерії оцінки діяльності внутрішнього аудиту при виконанні конкретних видів аудиторських завдань. Такі завдання повинні бути визначені в розрізі кожного виду аудиту керівництвом компанії у Положенні про службу (департаменті) внутрішнього аудиту. Зокрема, можуть здійснюватися:

- аудит на відповідність: відповідність систем бухгалтерського обліку і звітності законодавчим актам, нормативам і договірними зобов'язаннями;
- оцінка системи контролю в частині: збереження активів, надійності та достовірності інформації щодо фінансово-господарської діяльності компанії; управління ризиками: ефективності і результативності діяльності, достовірності та надійності інформації і звітності.

Стандарти практичного застосування є першоосновою внутрішнього аудиту, правилом діяльності внутрішніх аудиторів, основою доцільно образності та ефективності функціонування підрозділу внутрішнього аудиту. Якщо дані стандарти на підприємстві не дотримуються, то функціонування відділу внутрішнього аудиту не відповідає основній меті, а отже, втрачає сенс його діяльність.

В рамках Кодексу етики доцільно розробити правила, які регламентують чесність, об'єктивність, конфіденційність, компетентності і відповідальність співробітників відділу внутрішнього аудиту. А більш детально їх необхідно описати Положень про службу внутрішнього аудиту:

1) Чесність внутрішнього аудитора є фундаментом, на якому базується довіра до його висновків. Вони повинні діяти в рамках закону і розкривати інформацію, якщо цього вимагає закон або професійні стандарти, поважати цілі і прагнути до їх досягнення.

2) Об'єктивність визначається тим, що внутрішні аудитори дають зважену оцінку всіх обставин і у своїх висновках не зазнають впливу своїх власних інтересів або інтересів інших осіб. Вони повинні розкривати всі відомі їм факти, які у разі не відображення можуть спотворювати звіти щодо аудиту діяльності.

3) Конфіденційність означає, що внутрішні аудитори повинні бути обережними у питаннях застосування інформації, отриманої в про-цесі виконання своїх обов'язків. Вони не повинні використовувати конфіденційну інформацію та службові стосунки в особистих цілях. З метою реалізації цих вимог рекомендується брати від внутрішніх аудиторів підписку про нерозголошення отриманої на підприємстві інформації.

4) Відповідальність передбачає готовність внутрішнього аудитора виконувати роботу лише в межах своїх можливостей і професійної компетенції, а також нести відповідальність не тільки за свої дії, і в цілому за неадекватну діяльність відділу внутрішнього аудиту.

Кодекс етики розробляти для кожної компанії немає необхідності. Однак доцільно в загальних положеннях стандартів вказати, що працівники служби внутрішнього аудиту повинні дотримуватися вимоги і принципи, закладені в Кодексі етики внутрішніх аудиторів, розроблені Інститутом внутрішніх аудиторів.

ВИСНОВКИ по темі:

□ конкретні напрямки діяльності відділу внутрішнього аудиту залежать від мети створення відділу, розмірів, організаційної структури, мас-штабів та видів діяльності

організації, кількості і регіональної неоднорідності місця розташування її відокремлених підрозділів, дочірніх компаній, філій;

□ в організаціях, де служба внутрішнього аудиту надає різні аудиторські послуги (аудит на відповідність, розслідування мошенічства, оцінка системи внутрішнього контролю, послуги консультування, надання гарантій, аналіз інформаційних потоків тощо), для любо-го із зазначених видів доцільно розробити Стандарти практичного застосування, де описати використання Стандартів діяльності для виконання конкретних аудиторських завдань;

□ всі стандарти внутрішнього аудиту повинні при необхідності переглядатися з метою їх відповідності умовам зовнішнього середовища, які постійно змінюються.

Слід підкреслити, що розуміння керівництвом, співробітниками підприємства необхідність і доцільність здійснення внутрішнього аудиту та інших процедур, які входять у завдання і компетенцію певного підрозділу, - важлива умова успішного управління підприємством-го в сучасних умовах господарювання. А розробка і забезпечення дотримання стандартів - це запорука ефективності функціонування відділу внутрішнього аудиту.

**3.ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ)
ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.	3	-
2	Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.	3	-
3	Тема 3. Інформаційно-методичне забезпечення процесу внутрішнього аудиту	3	-
4	Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.	4	-
5	Тема 5. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.	3	-
	Разом	16	0

Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

Завдання 1. Необхідно дати порівняльну характеристику внутрігосподарського контролю та внутрішнього аудиту. Завдання необхідно оформити за допомогою таблиці:

Відмінний признак	Внутрішній аудит	Внутрігосподарський контроль
-------------------	------------------	------------------------------

Завдання 2. В акціонерному товаристві відкритого типу, яке має складну організаційну структуру (п'ять дочірніх підприємств, закордонне представництво), застосовується комбінована організаційна структура служби внутрішнього аудиту, а саме - окремим службам управління передана частина прав і функціональних обов'язків внутрішніх аудиторів.

Проаналізуйте ситуацію і визначте доцільність застосування даного типу організаційної структури із забезпечення внутрішнього контролю для даного підприємства. Сформулюйте суть невідповідностей.

Завдання 3. На виробничому підприємстві внутрішніми аудиторами необхідно здійснити узгоджені процедури (аудит на відповідність) щодо контролю формування собівартості готової продукції і послуг.

Які аудиторські процедури і методичні прийоми необхідно включити в план аудиторської перевірки?

Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

Завдання 1. Необхідно розробити Положення о службі внутрішнього аудиту на промислово-виробничому підприємстві.

Завдання 2. На виробничому підприємстві, основним напрямком діяльності якого є виготовлення залізобетонних конструкцій, звільнився головний бухгалтер. Протягом місяця посада залишалася вакантною.

Здійснивши перестановку на ключових посадах, на його місце був призначений начальник фінансового відділу одного з структурних підрозділів, які займається зовнішньоекономічною діяльністю, - продажам власної виробленої продукцією.

Чи є ці події об'єктом оцінювання заходів контролю суб'єкта господарювання? Хто повинен в першу чергу, на це відреагувати?

Завдання 3. Необхідно розробити типові внутрішні стандарти промислового підприємства та підприємства сфери послуг.

Тема 3. Інформаційно-методичне забезпечення процесу внутрішнього аудиту

Завдання 1. Керівнику кадрової служби великого підприємства необхідно замінити вакансію внутрішнього аудитора. Для виконання цього завдання йому необхідно:

- розмістити в Інтернеті вимоги до кандидатів на цю посаду;
- скласти перелік документів, які має надати кандидат для підтвердження своєї кваліфікації та відповідності професійним вимогам;
- скласти не менш ніж 10 питань для співбесіди з кандидатом;
- визначити не менш ніж три пріоритетні вимоги до кандидата, що не стосуються його професійних даних.

Завдання 2. Директору великої фірми, яка розташована в м. Харкові та займається імпортом продуктів харчування, необхідно замінити вакансію внутрішнього аудитора. Для цього йому потрібно розглянути резюме кандидатів.

Завдання:

- на основі використання ресурсів Інтернету відібрати резюме 3 кандидатів на посаду внутрішнього аудитора;
- оцінити переваги та недоліки кандидатів, оформити це в письмовій формі;
- зробити висновок стосовно того, який з кандидатів більшою мірою задовольнить фірму.

Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.

Завдання 1. Необхідно розробити організаційну структуру служби внутрішнього аудиту великого оптово-роздрібного підприємства. Її необхідно пов'язати з організаційною структурою самого підприємства.

Завдання необхідно оформити у вигляді рисунку.

Тема 5. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту

Завдання 1. Складіть річну програму внутрішнього аудиту за даними ТОВ «Мережа ринків «Наш дім».

Розробіть плани-графіки перевірки:

- обліку грошових коштів;
- повноти відображення в обліку результатів реалізації.

При плануванні врахуйте найбільш «проблемні» сфери, передбачте для них не тільки документальні, але й фактичні перевірки, більш часте їх проведення, а також раптовий контроль.

Вихідні дані:

1. Загальні відомості про організацію:

- назва організації – ТОВ «Мережа ринків «Наш дім»;
- організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю;
- основний тип бізнесу – надання майна в оренду;
- галузь – послуги;
- форма власності – приватна;
- кількість акцій, часток – 1000 акцій номіналом 10 грн.;
- кількість акціонерів з пакетом акцій більш 5% – 1

2. Перелік питань для складання плану та програми внутрішнього аудиту ТОВ «Мережа ринків «Наш дім» наведений в таблиці.

Таблиця

Перелік питань для складання плану та програми внутрішнього аудиту ТОВ «Мережа ринків «Наш дім»

Фактор ризику помилок та зловживань	Значення фактору	Клас ризику (визначити самостійно)
1	2	3
1. Зовнішнє середовище		
1.1. Економічна ситуація в галузі функціонування організації	Має ознаки стабілізації	
1.2. Державне регулювання	Організація здійснює діяльність без участі держави	
2. Якість управління		
2.1. Використання комп'ютерів в обліку	Переважає	
2.2. Засоби передачі інформації між підрозділами	На паперових носіях та дискетах	
2.3. Судові позови	Мали місце з питань стягнення дебіторської заборгованості протягом минулого року	
2.4. Організаційна структура управління	Чітка організаційна структура, що відповідає діяльності та до-зволяє швидко приймати необ-хідні рішення. Встановлені прийнятні ступені розмежування повноважень за основними операціями та щодо прийняття важливих рішень	
2.5. Конфлікт інтересів власників та керівників	Не існує (директор має 75% акцій)	
3. Характер діяльності		
3.1. Ділова активність	Ділова активність залежить від сезонного фактору (специфіка діяльності клієнта) та носить періодичний характер	
3.2. Форма розрахунків	Переважно в готівковій формі	
3.3. Місця розташування основних центрів доходів	Розрізнено, РРО є не всюди	
3.4. Характеристика збуту	Продукція (послуги) не підлягають ліцензуванню	
3.5 Реорганізація та інші зміни діяльності	Не мали місця протягом трьох попередніх років	
4. Стійкість роботи		
4.1. Конкурентне середовище	Дуже висока конкуренція в галузі	
4.2. Попит на послуги	Знижується	
4.3. Залежність від постачальників	Ринок постачальників насичений, залежність відсутня	
4.4. Залежність від покупців	Висока залежність від наявності орендарів	
5. Фінансовий стан		

5.1. Джерела та методи фінансування	Не вистачає власних джерел коштів для забезпечення фінан-сово-господарської діяльності	
5.2. Стан активів	Активи мобільні (коефіцієнт мобільності перевищує теоретично достатнє значення)	
5.3. Стан оборотних активів	Коефіцієнт мобільності активів нижчий за теоретично достатнє значення (висока частка дебіторської заборгованості)	
5.4. Рентабельність основної діяльності	Не вище 10%	
6. Стан системи бухгалтерського обліку		
6.1. Облік за підрозділами	Облік централізований	
6.2. Чи є підрозділи, що мають Окремий баланс	Ні	
6.3. Розподіл обов'язків	Ні, всі господарські операції обліковуються головним бухгалтером, приймання грошових коштів здійснюється касирами-операціоністами	

Критерії оцінювання результативності роботи студентів на практичному занятті

- міра повноти застосування практичних прийомів і методів аналізу теоретичних положень і концепцій учбової дисципліни;
- міра повноти застосування придбаних студентами умінь і навичок використання сучасних теоретичних методів в рішенні конкретних практичних завдань;
- міра повноти застосування творчого професійного мислення;
- міра повноти використання професійних знань в учбових умовах - оволодіння термінологією відповідної дисципліни;
- міра повноти оволодіння уміннями і навичками постановки і рішення проблем і завдань.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку до усіх видів контролю.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
	2	3	4
1	Опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей	18	25
2	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	20	25
3	Підготовка до практичних занять	20	-
4	Підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм, медіа-презентацій тощо	20	30
5	Поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації	20	30
6	Систематизація вивченого матеріалу перед запитом	20	36
	Разом	118	146

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних контрольних завдань студентами є:

1. Повнота виконання завдання:

- Елементарна;
- Фрагментарна;
- Повна;
- Неповна.

2. Рівень самостійності студента

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

**4. ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ, ЗАВДАННЯ АБО КЕЙСИ ДЛЯ
ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І
ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ДЛЯ
КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ
НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ, ПІСЛЯТЕСТАЦІЙНОГО
МОНІТОРИНГУ НАБУТИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

4.1. ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ, ЗАВДАННЯ АБО КЕЙСИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ УСНОГО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

Питання:

Внутрішній контроль на підприємстві, його види.

Об'єкти внутрішнього аудиту.

Функції внутрішнього аудитора.

Планування роботи внутрішнього аудиту.

Яку роль відіграє контроль в управлінні підприємством?

Назвіть види внутрішнього контролю.

Що є об'єктами внутрішнього аудиту?

Які функції виконує внутрішній аудит на підприємстві?

Які переваги внутрішнього контролю над зовнішнім?

Які основні елементи передбачає структура внутрішнього аудиту на підприємстві?

Ким забезпечується планування роботи внутрішнього аудитора?

Що є складовими програми проведення аудиторської перевірки?

Яка відповідальність покладається на керівника служби внутрішнього аудиту?

Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства.

Питання:

Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту.

Національні стандарти внутрішнього аудиту.

Внутрішні стандарти підприємства.

Тема 3. Інформаційно-методичне забезпечення процесу внутрішнього аудиту

Питання:

Інформаційне забезпечення процесу внутрішнього аудиту.

Методологічні засади діяльності служби внутрішнього аудиту.

Особливості внутрішнього аудиту за окремими напрямками господарювання підприємства.

Аудит стратегії функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Які способи і методичні прийоми застосовують внутрішні аудиторі?

Які методичні прийоми внутрішнього операційного аудиту?

Які методичні прийоми внутрішнього аудиту на відповідність (погодженого аудиту)?

Якими документами оформлюють результати перевірок внутрішніх аудиторів?

Які прийоми аудиту застосовують до окремих господарських процесів?

Як організовують роботу внутрішнього аудитора по окремим напрямкам перевірок?

Назвіть основні етапи організації внутрішнього аудиту.

Що є інформаційним забезпеченням внутрішнього аудиту?

Назвіть основні етапи та послідовність аудиту стратегії функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Тема 4. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві.

Питання:

Варіанти організації відділу внутрішнього на підприємствах України.

Дівізійна організаційна структура організації відділу внутрішнього аудиту.

Командний варіант організації відділу внутрішнього аудиту.

Тема 5.Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.

Питання:

Узагальнення роботи внутрішнього аудитора.

Розроблення та реалізація системи заходів внутрішнього аудиту.

Яка інформація накопичується в робочій документації внутрішнього аудитора?

Де зберігається архів робочої документації і хто нею має до-ступ?

Чи мають доступ зовнішні аудитори до робочої документації внутрішніх аудиторів?

Яку інформацію повинен містити аудиторський висновок внутрішнього аудитора?

Як саме організовується наступний контроль, який проводиться внутрішніми аудиторами перевірок?

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. Повнота відповіді або виконання завдання:

- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень сформованості логічних умінь:

- елементарні дії;
- операція, правило, алгоритм;
- правила визначення понять;
- формулювання законів і закономірностей;
- структурування суджень, доводів, описів.

Поточний контроль за темою «Інформаційно-методичне забезпечення процесу внутрішнього аудиту»

Варіант 1

1. Дати порівняльну характеристику внутрішньогосподарського контролю і внутрішнього аудиту. Завдання оформити у вигляді таблиці:

Відмітна ознака	Внутрішній аудит	Внутрішньогосподарський контроль
-----------------	------------------	----------------------------------

2. Складіть перелік об'єктів внутрішнього аудиту для торговельного підприємства (оптова торгівля продовольчими товарами). Завдання оформити у вигляді таблиці:

Об'єкт внутрішнього аудиту	Метод аудиту	Джерела інформації
----------------------------	--------------	--------------------

3. Завдання. На виробничому підприємстві внутрішнім аудиторам необхідно здійснити узгоджені процедури при проведенні аудиту на відповідність, щодо контролю формування собівартості готової продукції і послуг.

Які аудиторські процедури і методичні прийоми необхідно включити в план аудиторської перевірки?

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за виконання контрольної роботи у вигляді тестових тематичних завдань

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань.

Шкала оцінювання за відповіді на питання поточного контролю

Поточне тестування та самостійна робота					Разом
Розділ 1			Розділ 2		60
T1	T2	T3	T4	T5	
15	10	10	15	10	

4.2 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Варіант 1

Завдання 1. Розкрийте зміст основних процедур, за допомогою яких внутрішній аудитор може отримати розуміння функціонуючої на підприємстві системи внутрішнього контролю. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Таблиця

Зміст процедур отримання розуміння СВК

Процедури	Зміст дій, що виконуються	Результат
Дослідження результатів попередніх перевірок		
Аналіз регламентуючих та розпорядчих документів щодо СВК		
Співбесіда з працівниками		
Відслідковування операцій		
Перевірка документації підприємства		
Спостереження за виконанням процедур контролю		

Завдання 2. Розробити перелік аудиторських номенклатур процесу внутрішнього аудиту з інформації нормативного, планового характеру та фактичних даних, які використовуються.

Завдання 3. Проясніть сутність і зміст застережних заходів, які сформувалися на ринку аудиторських послуг в Україні, які спрямовані на підтримання надання послуг на належному рівні, захист прав аудиторів та клієнтів.

Завдання 3. На основі використання інформації зі спеціальної літератури порівняйте систем регулювання внутрішнього аудиту в Україні, Німеччині, Франції. Поясніть, чому за наявності єдиної концептуальної основи регулювання аудиторської діяльності суттєво відрізняється. Результати порівняння навести в таблиці.

Порівняння систем регулювання аудиторської діяльності в різних країнах

Порівняльна ознака	Україна	Франція	Німеччина
Концептуальна основа, на якій здійснюється професійна діяльність			
Існування державного впливу			
Кількість структур, що регулюють професійну діяльність			
Кількість професійних об'єднань аудиторів			
Вимоги для отримання дозволу на заняття аудиторською діяльністю			
Кваліфікаційні вимоги до аудиторів			
Період дії дозволу (сертифікату)			

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ за відповіді на питання і завдання поточного контролю

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Шкала оцінювання

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Визначає рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень. Вибирає інформаційні джерела, адекватні цілі проекту. ▪ Користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання методичного характеру; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування педагогічних явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміньми творчо-пошукової діяльності.
4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Інтерпретує отриману інформацію у контексті своєї діяльності. Критично ставиться до отриманої інформації; наводить аргументи ▪ Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях.
3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. ▪ Усвідомлює недостатній обсяг інформації. Застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з одного джерела; має фрагментарні уявлення про роботу з науковим джерелом. ▪ Демонструє розуміння отриманої інформації. Демонструє розуміння висновків з певного питання. Відсутні сформовані уміння та навички. ▪ Володіє умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.
2	<p>Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача.</p> <p>Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.</p>

5. ЗАВДАННЯ СЕМЕСТРОВИХ ЕКЗАМЕНІВ

(чотирирівнева шкала оцінювання)

Орієнтовні питання семестрового екзамену

1. Сутність внутрішнього аудиту, його функції та об'єкти.
2. Інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту.
3. Міжнародні і національні стандарти внутрішнього аудиту.
4. Зміст аудиторського висновку.
5. Підсумкова документація за результатами аудиту.
6. Сутність командного методу організації служби внутрішнього аудиту.
7. Функції та об'єкти внутрішнього аудиту.
8. Вхідна інформація при внутрішньому аудиті.
9. Вихідна інформація при внутрішньому аудиті.
10. Відмінні ознаки між аудиторським висновком і актом аудитування.
11. Дивізіональна організаційна структура служби внутрішнього аудиту.
12. Підсумкова контрольна інформація при внутрішньому аудиті.
13. Організація служби внутрішнього аудиту.
14. Дати співставну характеристику внутрішнього аудиту і внутрігосподарського контролю.
15. Внутрішній контроль на підприємстві, його види.
16. Узагальнення результатів внутрішнього аудиту.
17. Планування роботи внутрішнього аудитора.
18. Внутрішні стандарти підприємства.
19. Методологічні основи діяльності служби внутрішнього аудиту.
20. Реалізація системи заходів внутрішнього аудиту.
21. Особливості внутрішнього аудиту за різними напрямками діяльності підприємства.
22. Дати порівняння зовнішнього і внутрішнього аудиту.
23. Зміст акту аудитування.
24. Аудит стратегії функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.
25. Варіанти організації служби внутрішнього аудиту на підприємствах.
26. Особливості механізму моделювання методики внутрішнього аудиту.
27. Етапи розробки методики внутрішнього аудиту.
28. Критерії обґрунтування елементів облікової політики підприємства.
29. Методика дотримання облікової політики підприємства.
30. Методика внутрішнього аудиту статутної діяльності фірми.

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет економічний

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізація

Семестр 10

Форма навчання денна, заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): магістр

Навчальна дисципліна: «Внутрішній аудит»

ЕКЗЕМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1*

1. Інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту.
2. Особливості аудиторського висновку при внутрішньому аудиті.
3. Практична частина:

3.1. В акціонерному товаристві відкритого типу, яке має складну організаційну структуру (п'ять дочірніх підприємств, закордонне представництво), застосовується комбінована організаційна структура служби внутрішнього аудиту, а саме - окремим службам управління передана частина прав і функціональних обов'язків внутрішніх аудиторів.

Проаналізуйте ситуацію і визначте доцільність застосування даного типу організаційної структури із забезпечення внутрішнього контролю для даного підприємства. Сформулюйте суть невідповідностей.

3.2. На виробничому підприємстві внутрішніми аудиторами необхідно здійснити узгоджені процедури (аудит на відповідність) щодо контролю формування собівартості готової продукції і послуг.

Які аудиторські процедури і методичні прийоми необхідно включити в план аудиторської перевірки?

Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту
протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Оксана НЕСТЕРЕНКО
підпис

Екзаменатор _____ Тетяна СЛЮНІНА
підпис

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 – 20 (Рішення практичної задачі – по 10 балів.)

Критерії оцінок на іспиті:

Оцінювання знань студента проводиться за 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для отримання оцінки “відмінно” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв’язано й обґрунтовано;
- навести вірне рішення задач та тестів.

2. Для одержання оцінки “добре” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв’язано;
- навести вірне рішення задач;
- можливі помилки при відповіді на тести.

3. Для отримання оцінки “задовільно” студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- можливі помилки при розв’язанні задач та тестів.

4. Оцінку “незадовільно” отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни “Аудит за міжнародними стандартами 1” визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів за розділами оцінка знання матеріалу проводиться за 4-бальною системою та перераховується в систему оцінювання за шкалою ECTS згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69	задовільно	
50-59		
1-49	незадовільно	не зараховано